

(1. rész) Tengerszem a túraút mellett

Ahol a jég az úr – Makleit László (szöveg és kép) Grönland

Aki a nyári kánikulában a forró mediterrán tengerpartok helyett valami hűvösebb vidéket keres, Grönlandon jó helyen jár. Az is garantálható, hogy itt még a rutinos túrázóknak is sok meglepetésben lesz része. Egyre azonban senki ne számítson. Erdőtűztől biztosan nem kell tartani, ugyanis errefelé erdők nincsenek.

Grönland Földünk legnagyobb szigete, területe meghaladja a kétmillió négyzetkilométert. Lakossága azonban gyér, még a hatvanezres létszámot sem éri el. Az egyötöd Európányi területen tehát napjainkban is csak Kolozsvár lakosságának ötöde él.

Pedig a felfedezők, a vikingek mindent elkövettek, hogy telepéseket csábítsanak a távoli szigetre. A történet még a 10. századi Norvégiában kezdődik, innen száműzték gyilkosság miatt Torvald Asvaldssont, aki ezután családjával Izlandon telepedett le. Az alma azonban nem esik messze a fájától, fia – akit ma Vörös Erik néven ismerünk – Izlandon keveredett gyilkosságba. Hároméves száműzetésére továbbhajózott nyugat felé, ahol felfedezte Grönlandot. A száműzetés lejártá után, 985-ben tért vissza Izlandra, ahol belefogott az új terület népszerűsítésébe.

Ezer évvel ezelőtt a térségben a maihoz hasonló, viszonylag enyhe időjárás uralkodott, a „Jég földje”, vagyis Izland neve után mégis inkább korabeli marketingfogásnak tartható, hogy

az új terület a „Zöld föld”, azaz Grönland nevet kapta. Vörös Eriket több százan követték az ismeretlenbe és két új telepet hoztak létre a szigeten.

Erik egyik fia, Leif Eriksson csak részben lépett apja nyomdokaiba. Ő már békés felfedezőként és nem száműzöttként hajózott tovább nyugatra, és a régészeti leletek tanúsága szerint – ötszáz évvel Kolumbuszt megelőzően – a mai Kanada partjainál az amerikai kontinens is elérte.

Grönland azonban korábban sem volt teljesen néptelen. Az inuitok – hétköznapi néven eszkimók – mintegy 4500 évvel ezelőtt jelentek meg a szigeten, ahol kialakult első jelentős civilizációjuk, a Saqqaa kultúra. A vikingek érkezésekor a késői Dorset, a 13. századtól pedig immár a harmadik, a Thule kultúra virágzott fel. A halászó és vadászó inuitok kezdetben vélhetően békében éltek a kisszámú betelepülőkkel, akik inkább állattenyésztéssel foglalkoztak.

A középkor végén bekövetkezett lehűlés, a kis jégkorszak azonban megpecsételte a vikingek utódainak sorsát. Néhányan visszatelepültek Izlandra, a többiek pedig az éhínség és az őslakosokkal támadt konfliktus áldozatai lettek. A vikingek nem rendelkeztek az inuitok több évezredes tapasztalatával, képtelenek voltak alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez, és a 15. századra végleg eltűntek Grönlandról.

1721-ben egy dán-norvég evangélikus miszionárius, Hans Egede élesztette újra a skandináv érdekeket a szigeten. Családjával és 40 teleppel érkezett Grönlandra, ahol megkeresztelte az inuit lakosságot és megalapította Godthåb városát. Ez a település ma Nuuk néven Grönland fővárosa. 1814-ben a kieli béke értelmében Dánia elvesztette Norvégiát, de megtarthatta tengerentúli területeit, így Grönlandot is. A sziget

1973-ban Dánia jogán tagja lett az Európai Unió elődjének számító Európai Gazdasági Közösségnek, melyből azután 1985-ben kilépett.

Hans Egede hittérítő tevékenységét az őslakosság egy része ma is gyarmatosításnak tekinti. Egede fővárosban álló szobrát időnként vörös festékkel mázolja le, és a 300. évforduló megünneplése is elmaradt. Grönland ma még a Dán Királyság része, ezen belül azonban nagyfokú autonómiával rendelkezik. A lassú folyamatok a teljes függetlenedés irányába mutatnak.

A Grönlandra érkező látogató modern világban találja magát, a társadalmi konfliktusokból nem sokat érzékel. A túrázókra a sziget klímája ennél jóval nagyobb hatást gyakorol. Nuuk felé tartó gépünk még fel sem szállt Reykjavíkból, amikor az időjárás megmutatta igazi arcát. A csomagok feladását követően beszálltunk a repülőtéri buszba, ami tett egy tiszteletkört, majd visszaérkezett oda, ahonnan elindultunk. Az Icelandair munkatársa udvariasan tájékoztattott, hogy a grönlandi viharok miatt csak másnap tudunk elindulni, de ne csüggedjünk, a légitársaság vendégei vagyunk a közeli négycsillagos szállodában, teljes ellátással.

Korábban, egy háromhetes út során már bebarangoltam sátorral Izlandot, a grönlandi út előtt is eltöltöttünk itt pár napot, de még sosem aludtam izlandi szállodában. Egyszer ezt is ki kellett próbálni. Másnap az időjárás kegyes volt hozzánk, és a korai indulásnak köszönhetően még délelőtt megérkeztünk Grönland fővárosába, a közel húszezer lakosú Nuukba.

Szerencsére a repülőtér szomszédságában kis tavacskát találtunk, mellette egy gyerek táborral. Először a felügyelőktől érdeklődtünk,

Nuuk látképe

Nuuk – parkoló kishajók

Nuuk – a táborunk vihar előtt

Túratársaim Nuuk környékén

...és utána

sátrazhatunk-e a tóparton. Ennek semmi akadálya, érezzünk jól magunkat – közölték. Épp végeztünk a táborépítéssel, amikor a sípálya felől érkezett látogatónk. Elmondta, télen ő kezeli a felvonót, de most is a közelben lakik. Örül, hogy erre a szép helyre mások is kíváncsiak, és egyben arra kért, vigyázzunk rá. Mosdóba nyugodtan járjunk be a repülőtérré, ezért biztosan nem fog ránk szólni senki. Utazásunk során azután később is tapasztaltuk, hogy a hosszú évszázadokon át tartó küzdelmes élet megtanította az inuitoknak, mi az együttműködés és a tolerancia.

Sarki mák

El sem tudtuk képzelni, milyen vihar lehetett itt korábban, ugyanis a nap vakítóan sütött, és kimondottan meleg volt. Így el is indultunk, hogy felmásszunk a környék legmagasabb pontjára, a 772 méteres Ukkusissat csúcsra. Nem egy égbetörő magaslat, a sziklák közötti „hullámvastuzás” miatt mégis 1200 méter szintemelkedés jutott a 28 kilométeres túrára.

Az útvonalak jelölésére színes körrök szolgálnak. Utunk első, könnyebb szakasza a zöld színen vezetett, ahol meglehetősen gyéren festett jelzésekkel találkoztunk, a második, meredek szakaszt azonban sűrűn elhelyezett

narancsszínű jelzés mutatta. A kis magasság ellenére a táj képe a Tátrára emlékeztetett, és a nehézséget is egy láncos túrához hasonlóknak találtuk – persze láncok nélkül. A meredek szakaszon néhol kézzel is kapaszkodni kellett, mégis sok túrázó használta ki a napsütéses időt egy kis hegy-mászásra. A kora délutáni indulás ellenére amiatt sem aggódtunk, hogy estére ránk sötétedik. Erre a sarkkörti nyárban vajmi kevés az esély.

A repülőút, a sátorállítás, majd a mászás gyorsan követte egymást, vásárlásra nem jutott időnk, így a túra végére alaposan megszomjaztunk. Utunk az első boltba vezetett, ahol a következő napok muníciója mellett bekerült a kosárba a jól megérdemelt sör. A kasszá-nál azonban a pénztáros közölte, nem engedi meg, hogy kifizessem. Először naivan azt gondoltam, a vendége vagyok, de hamar kiderült, hogy Grönlandon este nyolc után semmilyen alkoholos italt nem lehet vásárolni. Az italokat nem külön boltban, hanem az élelmiszerüzletek lezárható polcainál árúsítják. Túratársam előtt már a bolt rész rolóját is lehúzták, de egyáltalán nem vigasztalt, hogy a megvásárolt vásárlás során sikerült egy fázissal előbbre jutnom.

Három évtizede az alkoholizmus komoly problémát jelentett a szigeten. A 15 éves korosztály által elfogyasztott szeszesitalok mennyiségét tekintve Grönland toronymagasan vezetett Norvégiához és Dániához viszonyítva. A többlépcsős küzdelem sikerrel járt. A boltokban a 0 %-os és 0,5 %-os sörök széles választékban kaphatók, de az eredményekhez az esti és hétvégi

bezárás is hozzájárulhatott. Ma már Grönlandon a tiszta alkoholra számított fogyasztás a skandináv országok átlagának felel meg.

Következő túránk során a sárga jelzést követve a kisebb Kuanninguit-csúcsot vettük célba. A könnyebb mászás mellett gyakori partakékelésekkel találkoztunk, az útvonal igazi változatoságát mégsem ez jelentette. Grönlandon több száz virágos növényfaj él, a fajok és az egyedszám gazdagságához földre boruló fűcskák, törpe nyír, törpe fűz, valamint számos gombafaj társul. A táj és a virágok fotózgatása miatt a 20 kilométeres túra is kitöltötte az egész napunkat.

Tiszta fejjel és tiszta időben tértünk nyugovóra. Hajnalban szélre ébredtem, megerősítettem a sátor cövekjeit, a szél felőli oldalhoz nyomtam a súlyos hátizsákot, majd annak rendje és módja szerint visszabújtam a pelyhálózsákba. A szél rövidesen a sátorponyvát is rám hajtotta, semmi akadálya nem volt tehát, hogy mély álomba merüljek.

– Mi ez a fény? – volt az első gondolatom, amikor reggel fél kilenckor végre felébredtem. Rövidesen fény derült az éjszaka történéseire is. A szél orkánerejűvé erősödött, és addig rángatta a sátrat, amíg előbb a külső, majd a belső félköríves cipzárt is kinyitotta. A fény mellett az időközben eleredt eső is tódult a sátorba. Reggelre a matrac és a csomag már a vízben úszott, de legalább jól kialudtam magam. A többiek állítólag éjjel kettőtől a lábukkal támasztották a sátrukat, nehogy rájuk rogyjon. A vihar végül régi, kis sátram is megszenvedte. A házilag megerősített ponyva jól bírta a szélrohamokat, az alumínium rudak viszont úgy elgörbültek, hogy ezután nem fértek bele a tokjukba.

Nuuk régiójában egyelőre ez volt az utolsó napunk, lebontottuk tehát a tábor, és bevonultunk a repülőtérré. Szétpakolt ruháinkkal a kicsiny terminál felét elfoglaltuk, mégsem méltatlankodott senki. Egyszer ugyan megkérdezték, szeretnénk-e becsekkolni, de elmondtuk, csak szárítkozzunk, este pedig hajóval indulunk tovább északra. Délben még kimentünk a reptér elé főzni, majd átköltöztünk a kikötőbe, és elkezdődött kétnapos hajóutunk az északi bázisnak kiszemelt Ilulissat felé.

Látkép az Ukkusissat csúcsról